

YMPÄRISTÖNSUOJELUVIRANOMAISENA RIKOSPROSESSISSA

Lammin päivät 5.10. - 6.10.2011

Katariina Serenius

Ympäristövalvontapäällikkö

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus

PITÄISIKÖ TEHDÄ TUTKINTAPYYNTÖ ?

- Ympäristönsuojelulaki 94 §
 - Valvontaviranomaisen **tulee tehdä ilmoitus** 116 §:ssä tarkoitettusta teosta tai laiminlyönnistä poliisille esitutkintaa varten. Ilmoitus **saadaan kuitenkin jättää tekemättä**, jos tekoa on pidettävä olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä eikä yleisen edun ole katsottava vaativan syytteen nostamista.
- Pelko väärästä ilmiannosta on turha
 - virkamies, joka oman objektiivisen harkintansa tuloksena tekee YSL 94 §:n mukaisen ilmoituksen ei voi käytännössä syyllistyä väärään ilmiantoon
 - ilmiantaja väärän tiedon antaessaan **tietää aiheuttavansa** ilmiannetulle vaaran joutua rikosprosessuaalisen pakkokeinon kohteeksi, syytteeseen tai tuomitukseksi rikosoikeudelliseen seuraamukseen **rikoksesta, jota tämä ei ole tehnyt.** (HE 6/1997)

HALLINTOPROSESSI JA RIKOSPROSESSI

- Erilliset prosessit
 - Kumpaakin voidaan viedä eteenpäin samanaikaisesti
 - Poliisin kanssa kannattaa keskustella hallintoprosessin aikataulusta, jotta hallintoprosessi ei vaikeuttaisi rikostutkintaa
- Tutkintapyyntö tulee tehdä mahdollisimman pian
 - Vanhenemisaika (lyhyimmillään 2 v. tekohetkestä)
 - Poliisin on helpompi tehdä tutkimuksia, kun kyse on ”tuoreesta tapauksesta”
- Kun tutkintapyyntö on tehty, meidän vastuu rikosprosessista päättyy

VARAUTUMINEN MAHDOLLISEEN RIKOSPROSESSIIN VALVONTATOIMINNASSA

- Hyvien muistiinpanojen tekeminen on tärkeää vaikka asia vaikuttaisi vähäpätöiseltä
- Valokuvilla on suuri merkitys
 - Tärkeitä muistin tukena
 - Muista kirjata kenen ottamia kuvia
 - Kannattaa pyrkiä ottamaan saman tapaisia kuvia kaikilta käyntikerroilta
 - Tärkeää ottaa myös aluekokonaisuutta kuvaavia laajoja kuvia

TUTKINTAPYYNTÖ JA SEN SISÄLTÖ (1/2)

- Kun teet poliisille YSL 94 §:n mukaisen ”ilmoituksen” ja myös haluat sen johtavan tavoittelemiisi tuloksiin niin otsikoi vapaamuotoinen kirjelmäsi esim. :
 - ”tutkintapyyntö”
 - ”YSL 94§:n mukainen ilmoitus poliisille esitutkintaa varten”, tai vaikka
 - ”rikosilmoitus”.
- Sen sijaan älä käytä ympäröiväisiä otsikointi-ilmaisuja, kuten :
 - ”tiedoksi”, ”selvitettäväksi”, ”viranomaisilmoitus” jne...

TUTKINTAPYYNTÖ JA SEN SISÄLTÖ (2/2)

- Käyttökelpoinen rikosilmoitus pohja löytyy julkaisusta :
 - **Ympäristölainsäädännön laillisuusvalvonta - erityisesti ympäristönsuojelulain näkökulmasta, Jaana Pennanen (toim.), Suomen ympäristö 11/2006**
- Tutkintapyyntöissä olisi hyvä olla ainakin
 - Tiedot tekijästä, jos tiedossa
 - Mitä on tapahtunut ja miten lakia on rikottu
 - Hallinnollinen menettely (tarkastuspöytäkirjat, selvitykset yms. liitteeksi)
 - Arvio saadusta taloudellisesta hyödystä
 - Yhteystiedot ja yhteyshenkilö (informaatiopyyntö)

KOMMENTTEJA TUTKINTAPYYNNÖN SISÄLLÖSTÄ

- Selosta asia (Mitä on tapahtunut?) mahdollisimman selkeästi, muttei välttämättä erityisen laajasti
- Kirjaa ne aineellisen lainsäädännön §:t, joiden vastaisesti on menetelty
- Ei tarvitse ottaa kantaa asian rikosoikeudelliseen arviointiin muutoin kuin pyytää tutkimaan, onko asiassa tapahtunut rikosta (Rikosoikeudellinen kannanotto on syyttäjän tehtävä.)
- Liitä valvontatoimenpiteiden yhteydessä kertynyt materiaali eli mahdollinen lupa, pöytäkirjat valvontakäynneistä, valokuvat jne.

POLIISIN ESITUTKINTA: ON SYYTÄ EPÄILLÄ KYNNYS

- ETL 2 §: Poliisin tai muun esitutkintaviranomaisen on toimitettava esitutkinta, kun sille tehdyn ilmoituksen perusteella tai muutoin on syytä epäillä, että rikos on tehty.
- HE 14/1985 s. 16: rikosta on syytä epäillä, **kun asioita huolellisesti harkitseva ihminen havaintojensa perusteella päätyy tällaiseen tulokseen.**
- Esitutkintaviranomaisen tulee ratkaista jokaisen ilmoitusasian/tapauksen osalta tutkintakynnyksen ylittyminen eli se, onko asiassa syytä epäillä rikosta = ratkaisupakko.

POLIISIN ESITUTKINTA

- Yhteistyötä tarvitaan esitutkinnassa
 - Yhteistyö kannattaa jo etukäteen; yhteispalaveri
- Esitutkinta on poliisin tehtävä ja valvontaviranomaisen rooli on lähinnä asiantuntijan rooli
- Esitutkintaa helpottaa, jos
 - Valvontaviranomainen on jo valvontatoimenpiteiden yhteydessä dokumentoinut mahdollisimman hyvin havaintonsa
 - Valvontaviranomainen voi tarjota aineellisen lainsäädännön asiantuntemusta

POLIISIN TERVEISET

- Tuskinpa enää tarvitsee ympäristötarkastajan jättää ilmoitusta poliisille tekemättä, sen takia, ettei se kuitenkaan johtaisi mihinkään.

Suhtautuminen ympäristöasioihin on muuttunut niin on muuttunut myös poliisin suhtautuminen ja osaaminen

- Virkavastuuta toimenpiteisiin ryhtymisessä tulisi korostaa eli juttua pitää viedä aktiivisesti eteenpäin

Vahvaa ja positiivista otetta viranomaistyöhön.

Kaikki taustatiedot ovat tärkeitä esim. laboratoriotutkimuksissa säästetään, jos jo heti alussa tiedetään mitä etsitään

- Päätäväisesti vain liikkeelle - virkатыötä ollaan tekemässä

Tehkää tutkintapyyntöjä:

- Laitetaan ahneudesta ja piittaamattomuudesta ympäristörikoksiin syyllistyneet henkilöt vastaamaan teoistaan ja toimimaan esimerkkeinä niille, jotka tuollaisia tekoja suunnittelevat.

SYTTÄJÄN TOIMINTA JA OIKEUDENKÄYNTI

- Syyttämiskynnys: todennäköiset syyt; syyllisyys selvästi todennäköisempää kuin syyttömyys
- Syyttäjän mielestä oikeudenkäynnissä olisi hyvä huomioda, että
 - juristille tietyt todennäköisyydet tai mahdollisuudet tarkoittavat aina epävarmuutta ja sitä, että asiaa ei ole toteennäytetty
 - kannattaa muistaa, että vastapuoli on maallikko ja todistajana kuultava valvontaviranomainen salissa se, joka asiasta tietää eniten

Kannattaa olla
rohkeasti asiansa
takana, vaikka
kohtaisikin poliisissa ja
syyttäjissä
asenneongelmia.

Kannattaa vaatia
yhteistyötä ja itse
suosittelun yhteistyötä
kaikkien
viranomaisten välillä
jo tutkinnan
alkuvaiheesta lähtien

SYYTTÄJÄN TERVEISET

OIKEUDENKÄYNTI YMPÄRISTÖNSUOJELUVIRANOMAISEN KANNALTA

- Laittoman teon havainnoinnin ja oikeudenkäynnin välinen aika todella pitkä
 - Asiat eivät ole enää aktiivisessa muistissa
 - Asiakirja-aineisto ei aina auta muistamaan keskeisiä asioita
- Oikeudenkäynnit vielä harvinaisia
 - Ei rutiinia todistajana olemiseen
 - Turhaa jännittämistä
- Varaa oikeudenkäyntiin aikaa
 - Ota eväät mukaan
- Oikeudenkäynnit ovat henkisesti raskaita
 - Varaudu kohtaamaan vastaaja oikeudenkäynnissä

VALMISTAUTUMINEN KUULEMISEEN TAI OIKEUDENKÄYNTIIN

- Valmistaudu huolellisesti
 - Materiaalin läpikäyminen ja lajittelu
 - Varaudu odottamattomiin kysymyksiin
 - Aiheutuneet kustannukset ja rikoksella saatu etu kannattaa laskea valmiiksi
 - Muista, että olet oman alasi asiantuntija
 - Ota materiaali mukaan ja pyri vastaamaan viitaten materiaalissa olevaan aineistoon. (Poliisi kirjoittaa pöytäkirjaan juuri niin kuin asian ilmaiset.)
- Jos kutsun saatuaan on epävarma siitä, miten pitäisi valmistautua tai mistä seikoista aiotaan kuulla, voi aina soittaa syyttäjälle ja kysyä
- Lue huolella kuulustelupöytäkirja ennen allekirjoittamista

MITÄ VASTAUKSISSA PITÄÄ HUOMIOIDA (1/2)

- Älä arvaile tai arvio.
- Vastaa vain siihen mitä kysytään
- Pysy faktoissa, älä arvaile tai arvioi.
- Perustele vastauksesi huolellisesti ja käytännön läheisesti
- Älä arvioi motiiveja
- Oleellista on tuoda esiin mikä tieto on tutkimus- tai mittaustulos ja mikä oma mielipide.
- Pysy johdonmukaisena. (vastaa samasta asiasta aina samalla tavalla)

MITÄ VASTAUKSISSA PITÄÄ HUOMIOIDA (2/2)

- Älä ota asiaa henkilökohtaisesti tai kohdista kommenttejasi liikaa vastaajan henkilöön ("Tämähän on tällä toimialalla tyypillistä")
- Vastaa vain omaa toimialuetta koskeviin kysymyksiin. Puolustus mielellään houkuttelee todistajaa ottamaan kantaa vaikkapa muiden viranomaisten toimialueeseen. Tarkoituksena on saada kaksi todistajaa vastaamaan jotenkin eritavoin. (...ei valitettavasti kuulu toimialueeseen...)

**Kaikki vaikuttaa
kaikkeen**

Rikosilmoitusten
määrä

Poliisin resurssit

Rikoksia
ennaltaehkäisevä
vaikutus

TEHDÄÄN
YHDESSÄ
POSITIIVINEN
KIERRE

Oikeuden
päätökset

Syytteet

KIITOS!

HYVÄÄ SYKSYÄ !

Kuva: Mia Vaittinen